

פחד דוד

עלון שבועי בענייני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8566233 פקס. 08-8521527
ירושלים: רח' בית וגן 97 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל
בנשיאות בנש"ק מוריניו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 442

משכיל לדוד

פרשת ויחי

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

גור אריה יהודה – מלכות נצח

על עצמו, על כוחותיו ורגשותיו, מלך אמיתי זהו אותו אחד אשר כל מעשיו שקולים ומדודים עד דק.

וזהו שמוצאים אנו בדברי רז"ל בתחילת פ' ויגש (בר"ר פ' צ"ג) – "כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, כי הנה המלכים זה יהודה ויוסף; עברו יחדיו - זה נתמלא עברה על זה וזה נתמלא עברה על זה; המה ראו כן תמהו - ויתמהו האנשים איש אל רעהו; נבהלו נחפזו - ולא יכלו אחיו וגו'; רעדה אחזתם שם - אלו השבטים אמרו מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו, יאי למלך מדיין עם מלך".

רואים השבטים את יוסף ויהודה עומדים ומתווכחים, זה בכה וזה בכה, מדברים קשות זה בזה, עומדים האחים ומשתאים, אין הם רואים משנה מצרי למלך מדבר עם אחיהם עצמם ובשרם, אלא "מלכים מדיינים אלו עם אלו". ולו יהי כן, אמאי "רעדה אחזתם שם"?

אלא כי בהסתכלותם על אותו ויכוח, על אותה מריבה, ראו הם "מלכים", ראו הם מהותו של "מלך", ראו כי כל מילה מדודה, אף אחד אינו מאבד שליטה על עצמו, הכל נעשה במדה, ובראותם שליטה עצמית שכזו - רעדה אחזתם שם - באותו רגע הודו ואמרו - מלכים מדיינים אלו עם אלו. ועל אף שלא ידעו שהמשנה למלך העומד מולם הוא יוסף אחיהם, הרי שמהתנהגות כה מלכותית לא יכלו להתעלם.

ומעתה, הרי אם נתבונן נראה, כי יהודה בהנהגותו עד עתה, הוכיח בעצמו כי אין ממנו הראוי למלוכה. כאשר אחיו מחליטים שיש להרוג את יוסף, אין הוא נכנע להם, אין הרוב מצליח לכפות את דעתו עליו, באשר ברי לו כי מעשה זה אינו ראוי, ולפיכך על אף הקושי העצום שיש בדבר, מפנה הוא להם עורף, "מטרף בני עליית", עד שמסכימים הם עמו. ואותה תכונה עוברת גם במעשה תמר, שולט הוא על אבריו, על פיו ולשונו, ומודה על האמת, על אף כל הכרוך בכך, על אף שכעת עלול הוא להפסיד את כל מעמדו בעיני העם, אין הוא פוחד אלא אומר "צדקה ממני".

היש לך מלך גדול מזה? היש לך אדם המולך על עצמו יותר מיהודה?

לא החברה, לא דעת העולם, כלום אין מפריע לזו! ברגע שהוא חושב שכך צריך לנהוג כך הוא פועל!

ומעתה מובן שפיר, מהו שהפקיד יעקב את יהודה להקים בית מדרש. ולא רק מחמת שהיתה ליהודה את המידה הדרושה ללימוד התורה ולעליה רוחנית - ההודאה על האמת, אשר היא תכונה הנדרשת בבית המדרש, שהרי ההכחשה והעמידה במקום היא יסוד כל הקלקולים. אדם שאינו מודה על האמת - אינו מתעלה בתורה וברוחניות, שהרי מושלם הוא בעיני עצמו וזה ירחיקנו מכל מידה טובה ולא יזכה לאמינות של תורה. אך לא רק מחמת כך שלחו, יעקב ליהודה, אלא מחמת שיהודה בעצם מהותה היה - מלך! מלך הוא על אבריו, מלך על תאוותיו ורצונותיו, ואדם כזה הוא הראוי להקים ישיבה, הוא הוא הראוי להנהיג ולממשלה, הוא הוא הראוי לעמוד בראש העם ולשמש להם דוגמה ומופת. ואמנם גם יוסף בהיותו אצל פוטיפר והתגברו על הנסיונות הרבים בהם עמד, היה בר מלוכה, כפי שראו עליו השבטים במצרים, עוד קודם שידעו מי הוא. אך לדרגה של "צדקה ממני", לדרגה של "מטרף בני עליית" לא הגיעו.

"יהודה אתה יודוך אחיך ירך בערף אויביך ישתחוו לך בני אביך. גור אריה יהודה מטריך בני עליית וגו' לא יסור שבט מיהודה" (מט, ח - י)

בברכה זו, שברך יעקב את יהודה בנו, זכה יהודה למתנה נפלאה - מלוכה - לדורות. עד כדי כך שכמובא ברמב"ן על אתר, החשמונאים על אף צדקותם נענשו בכך שלא נשאר להם כל זכר, דכל דאמר מבן חשמונאי אנא, עבדא הוא, וכל כך מחמת שלקחו את המלוכה לעצמם, והיא שייכא רק לשבט יהודה.

ומה טעמו של דבר, מדוע שייכת המלוכה ליהודה דווקא, פירש"י - "מטרף. ממה שחשדתיו בטרוף יוסף חיה רעה אכלתהו וזהו יהודה שנמשל לאריה; בני עליית - סלקת את עצמך ואמרת מה בצע וגו'. וכן בהריגת תמר שהודה צדקה ממני".

וביתר ביאור כתב על כך רבינו הכלי יקר, "הוודה אתה יודוך אחיך - לפי שאתה יהודה הודית במעשה תמר כהוראת שם יהודה, ע"כ מדה כנגד מדה יודוך אחיך יודו לך על המלכות ולא יבוש כשם שאתה היית מודה ולא בוש מלהודות על האמת כך אחיך לא יבושו כי יודו על האמת שלך לבד יאתה המלוכה".

והוסיף עוד, "גור אריה יהודה. אע"פ שנמשל לאריה שדרכו לטרוף טרף, מ"מ מטרף בני עליית לא הסכמת בטרוף טרף יוסף אלא עליית נסתלקת מעל אחיך, שכן נאמר (וישב לח א) וירד יהודה מאת אחיו. ר"ל נסתלק מהם כי לא רצה להיות אתם בחבורתם".

היינו הזכה יהודה במעשהו שהציל את יוסף ממיטתו ובאומרו "צדקה ממני" - למלכות, והאחים כולם הודו לו על זה. ויש להבין מה ענינם של דברים אלו, כמודה על האמת בתמר והסתלקותו מן האחים.

ואמנם במעשה ההודאה שאמר "צדקה ממני" היתה גדלות עצומה, גדלות של מודה על האמת, על אף שבהודאתו זו השפיל יהודה את עמו קבל עם ועדה, שהרי לפני ב"ד אמר "צדקה ממני", בפני כל ישראל. ואע"כ הודה ולא בוש. אכן מדוע שדבר זה יקנה לו, ליהודה, דווקא את המלוכה. זאת ועוד, מה שייך לצוות על המלוכה לדורות, הלא מי שראוי להיות מלך הוא ימלוך, מה שייך לומר שכל מלך שימלוך יצוא יצא משבט יהודה. ופשוט וברור שאין זה בדרך מקרה אלא בכוננת מכוון ושומה עלינו להבין זה הדבר.

זאת ועוד, טרם ירד יעקב למצרים, שלח הוא את יהודה, וכלשון הכתוב (שם מו, כח) "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה". ודרשו רז"ל (ילקוט"ש רמז קנב), "אמר ר' נחמיה, להתקין לו בית תלמוד, שיהיה מורה שם תורה, שיהיו השבטים קורין את התורה וכו'". ולכאורה מדוע לזאת בחר דווקא את יהודה, הלא אם בתורה חשקה נפש היה לו לשלוח את יששכר, אשר מבניו יודעי בינה לעתים, הוא אשר נתברך בברכת התורה. מדוע א"כ בחר ביהודה לתפקיד זה.

אכן נראה כי המלכות אינה מה שמבינים אנו, מלכות היא מעלה נשגבה מאוד, ברכה מיוחדת נצטוונו לברך כשרואים מלך, ורגילים אנו לחשוב כי מלך הוא המולך על עם, וכמאמרם, "אין מלך בלא עם", אכן זאת צריכים אנו לדעת, כי מלך אמיתי אין זו רק מעלה חיצונית, אלא פנימית, מעלה עמוקה ונפשית, מלך זהו אותו אשר מולך

פרשת ויחי, י"ד טבת תשס"ט

ירושלים	תל אביב	באר שבע
16:18	16:32	16:35
17:32	17:34	17:35
18:10	18:07	18:07

הדלקת נרות
מוצאי שבת
רבינו תם

הילולת דצדיקיא

יט - רבי אריה לייב בעל "קצות החושן"	יד - רבי רפאל מאיר פאניז'ל
כ - רבי משה בן מימון - הרמב"ם	טז - רבי חיים קרייזוירט
כ - רבי יעקב אביחצירא	יז - רבי יעקב קרנץ המגיד מזובנא
	יח - רבי כלפון משה הכהן

משל ונמשל

חכמתו של זקן היער

"ויבא אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי"
(בראשית מח. יט)

וכדרכם לשאול את פי אביהם הזקן לפני כל ביצוע עיסקא, הם פנו אליו גם הפעם ושאלו לעצתו.

לשמע פרטי העיסקא המוצעת, התעניין אביו בשלשה דברים, וכה אמר להם:

"אני מבקש לקבל תשובה ברורה על שלש שאלות: השאלה הראשונה היא, כמה רחוק היער מן המים? השאלה השנייה היא, לכמה זמן ההתחייבות לכריתת העצים? והשאלה השלישית היא כמה הם דמי הקדימה שעליכם לשלם בעבור העיסקא?"

על השאלה הראשונה השיבו לו, כי המרחק הוא שלשה ימים. על השאלה השנייה, ענו לו כי ההתחייבות היא למשך שלש שנים, וכמו כן פירטו בפניו את דמי הקדימה שעליהם להשליש עבור העיסקא.

למשמע התשובות הורה האב לילדיו בנוסח חד משמעי: "אל תקנו את היער המוצע לכם". הוא לא האריך להסביר להם את נימוקיו לשלילת העיסקא.

עצת אביהם לא נראתה בעיניהם.

בצאתם מהבית, הפטיר אחד האחים:

"אבינו זקן, וכנראה שאינו מבין כלום בעסקי המסחר. לדעתי - הוסיף - עלינו לקנות את היער, ולפי השערתי נתעשר עושר רב".

האחים הרהרו שוב ושוב, עד שהיו בטוחים שהצדק עמו וקנו את היער.

עוד באותה שנה פגעה המגיפה בבהמות שבאותה מדינה, ומחמת המחסור בבהמות - ששימשו להובלת הסחורה - לא יכלו להוביל את העצים אל הנהר כדי להובילם אל יעדס. מזלם לא שפר עליהם ובעיה גררה בעיה, וכך בעצם חלפו להם שלש השנים בקשיים אחרים שהצטברו, והאחים הפסידו את מיטב כספם שהשקיעו ברכישת היער ובכריתת העצים.

בבושת פנים באו האחים אל אביהם שכבר הזקין עוד יותר במהלך שלש השנים שחלפו, ואמרו לו: "אם אין נביא אתה, הרי אתה בן נביא, שהרי ניחשת את מגפת הבהמות..."

נענה להם אביהם הזקן, והסביר להם את פני הדברים:

"לא נביא אני ולא בן נביא אנכי. אלא מה? מתוך הנסיון הרב שצברתי במהלך השנים בעסקאות רבות, התברר לי הדבר. כמה פעמים בימי חיי ראיתי שאנשים הפסידו את כספם בקניית יער, מחמת ריחוק המקום מן המים, כאשר לא עמד לרשותם זמן ארוך לקצוץ את העצים, והם, אותם אנשים, נתנו דמי קדימה מועטים ולכן הפסידו מעט כסף. אסונם לא היה כל כך גדול."

אך כשמעתי את פרטי העיסקא, שמלבד הכל היא גם תלויה בסכום כה גבוה של כסף, יעצתי לכם שלא תיכנסו לעסק, והמציאות הוכיחה את צדקתי.

ממעשה זה, כך היה נוהג לומר המגיד הירושלמי רבי בן ציון ידלר זצ"ל, "היה מורי רבי זרח ברורמן תלמידו של המהר"ל דיסקין זיע"א, לומד תמיד כל ימי חייו את גדלות לימוד המוסר. חייבים אנחנו לשמוע לזקני העם, גדולי ישראל, הם הרי יודעים מה שאנחנו יודעים, ויודעים עוד - מה שאנחנו לא יודעים!"

כשהיה הגאון רבי אלחנן ווסרמן הי"ד, מדבר על ענינים אקטואליים, היה מצטט את דברי החפץ חיים, וכה אמר: יש רגעים בחיי האדם אשר הוא נאלץ להחליט בענין מסויים ואינו יודע מה להחליט. יש והענין נוגע לו עד נפש ומשאינו יודע מה לעשות, הוא בא לידי יאוש. והנה לוחש לו אחד על אזורו; הרי תוכל לשאול בעצתו של ה' יתברך בכבודו ובעצמו.

והוא ישתומם ויאמר 'איככה זה'?

ובאמת, אומר החפץ חיים, "ניתנת אפשרות זאת לכל אדם ואדם. יש לנו תורה הכוללת תשובות על כל השאלות שבעולם, הפתרון שמוצאים אותו בתורה - הוא עצת ה'. יש לנו לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, מצוות מנוסות, וכשם שהתורה נצחית כך גם עצותיה הם נצחיות."

דוגמאות יש למכביר. הנה אחת מהן: "לעולם ישליש אדם את מעותיו; שליש בקרקע, שליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו" (בבא מציעא מב:). כי במקרה שיפסיד עסק אחד והיה הנשאר לו לפליטה. זו היא עצה מנוסה - ומי שלא נהג לפי כלל זה והפסיד את כספו, לא ביטל מצוה, אלא סירב לקבל עצה טובה.

תלמידי החכמים הממיתים עצמם באהלה של תורה, הם היו יודעים לכונן לדעת תורה, לאמיתה של תורה, ועצתם היא עצת התורה, ולאור תורתם ועצתם נשכיל לכונן את דרכינו. וכבר אמרו "כל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל."

תשובה ברורה על שלש שאלות

משל נאה בפיו של הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל - רבה של ירושלים, אודות החשיבות הרבה בהאזנה וציות לגדולי התורה, עיני ומאורי הדורות, בעניני הלכה ובעניני חולין כאחד:

בדורות הקודמים, עסקי קניית יערות, כריתת העצים ומכירתם, היו העסקים המסחריים הטובים והגדולים ביותר עבור יהודי רוסיה. יהודים רבים עסקו בפרנסה זו ועשו בה חייל.

אחד היהודים, סוחר גדול שכל ימיו עסק במסחר העצים, הזקין, כדרך כל הארץ. והחליט למסור את ניהול עסקיו לבניו. הם קיבלו את החלטת האב בשביעות רצון. אלא מאי?

בחפץ לב הם החלו בעבודה ובנטילת האחריות על העסקים המסועפים, וכסוחרים חדשים ללא נסיון רב - כל דבר קשה במסחר הביאו אל האבא, והוא בחכמתו היה מייעץ להם כדת מה לעשות ועל פיו ישק דבר.

באחד הימים הזדמן להם קניית יער של אלפי עצים לכריתה במחיר נוח,

חוד הפרשה

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

בודאי ירע בעיניהם

ודע עוד, דאין שום חילוק באיסור רכילות, בין אם הוא מספר לראובן מה שפלוגי דיבר עליו, או מספר דבר זה לאשת ראובן וקרוביו, כי בודאי ירע בעיניהם וינקטו בלבם על פלוגי עבור זה. ולכן אפילו אם הזהירים, שאל יודע מהם דבר, הרי זה בכלל רכילות. (חפץ חיים).

1. מדוע סרב יעקב להיטמן בארץ מצרים?
2. אלו שבטים לא נשאו את ארונו של יוסף ומה הטעם לכך?

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע שנה"

יש לפרש בדרך רמז, דהנה אדם שהוא בעל יסורים ומתגבר על עצמו ולומד את התורה הקדושה, ועובד את השי"ת במסירות נפש מופלאה, הרי הוא עולה למדרגות נעלות שלא היה יכול לעלות עפ"י טבעו ותכונת נפשו.

ולכן, בגלות, אם האדם מתגבר על נסיונות של הגלות, אזי הוא יכול לעלות למדרגות גדולות מאד, שלא היה יכול להגיע בלי גלות.

והנה רבינו חיים בן עטר זיע"א, כותב בספרו אור החיים הקדוש,

השנים הטובות של יעקב אבינו

שזה שאמר הכתוב "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", רצונו לומר שאלו היו חייו הטובים ולא קודם לכן.

והנה יש לומר, שמה שנכתב בפסוק את מנין השנים שבהם היה במצרים "שבע עשרה שנה", הוא רמז לתורה הקדושה, שי"ז הוא בגמטריא "טוב". וכבר הודיענו חכמינו ז"ל ש"אין טוב אלא תורה".

והנה מעתה, לאחר כל ההקדמות האלו, אפשר לפרש את הפסוק "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", באופן הבא: וי - חי, פירוש זה שהיה "וי" שהיה בגלות מצרים, ואף על פי כן למד שם תורה, כפי שהדבר מרומז ב"שבע עשרה שנה", זה הוא "חיי" השנים הטובות של יעקב אבינו ע"ה, שמכיון שהוא למד ועסק בתורה הקדושה, אף על פי שהיה שרוי בגלות מצרים, הוא עלה למדרגות גדולות וגבוהות, שלא היה יכול להגיע אליהם בהיותו בארץ ישראל.

מן המעיין

ש"כל הגדול מחבירו בולע את חבירו"...

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים"
(מט. א)

פרש"י: בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, והתחיל אומר דברים אחרים.

במלה זו של "האספו", כותב רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א: אמר להם יעקב בדרך רמז, יסוד גדול שבו תלוי הקץ, שעל ידי אסיפה שיהיו באחדות לא יבואו לידי גלות, וגם עי"ז יצאו מגלות, דידוע מה שאמרו חז"ל (יומא ט): דמקדש שני נחרב בעון שנאת חנם. שלא היו באסיפה ואחדות. ואיתא בחז"ל (ילק"ש עמוס רמז תקמ"ט) וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלין עד שיעשו אגודה אחת.

בדרך רמז

"אשר יקרא אתכם באחרית הימים"

"אמרו באגדה: ראה יעקב אבינו שהיו כל האותיות בשמות יב' השבטים בניו, חוץ מאות ח' וט'. אמר יעקב: כיון שאין בהם חטא, ראויין הם לגלות להם את הקץ. כיון שראה שאין בהם ק' וצ', אמר: אינם ראויים לגלות להם את הקץ, לכך סתם ולא פירש. ולכך פרשה זו סתומה".

("רבינו בחיי").

"את אשר יקרא אתכם באחרית הימים"

"באחרית הימים" - ראשי תיבות: "בני אלכסנדר חרב רוסיה ירושלים תיבנה. הנביא יבשר מהרה יבא משיח".

("אהבת עולם").

"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר בני אלה" (מח. ה)

הקשה רבינו חיים בן עטר זיע"א, והלא משך שבע עשרה שנה היו יושבים בני יוסף אצל יעקב ללמוד תורה מפיו, ואם כן היאך שואל יעקב: מי אלה?

וכבר דרשו חז"ל, שיעקב ראה בהם ראייה שכלית שעתיד לצאת מהם רשעים, וזה דרך דרש.

ואפשר, כותב הקדוש רבי חיים בן עטר זיע"א, בספרו "אור החיים". שבכך התכוין יעקב לעורר את אהבת האב על הבן קודם שיברכם, כדי שתהיה הברכה בתגבורת האהבה והחיבה. ומשום כך שאל יעקב: "מי אלה"? כדי שישמע מפיו של בנו החביב אצלו: "בני הם". ואז יהמו מעיו עליהם בבחינת: "מדי דברי בו זכור אזכרנו על כן המו מעי לו רחם ארחמנו".

"הכחילי עיניו מייך ולבן שיניו מחלב" (מט. יב)

תורתנו הקדושה, כותב רבי יוסף חיים מבבל זצ"ל, בספרו "עוד יוסף חי". נקרית היא בשם "יין", וכן נקרית היא בשם "חלב".

"יין" - הוא לימוד הגרסא, כי טבעו של היין הוא שכל שיתיישן יותר - טעמו ישתבח יותר. וכך גם לימוד התורה שדברי תורה ככל שיהיו ישנים יותר, הרי הם משובחים ונעלים יותר.

"חלב" - זהו חלק העיון והסברה וחידושי ההלכות והאגדות שבתורה. שהוא כמו החלב שככל שתוסיף בו מים, כן יהיה בו מראה חלב. וכך הוא בלימוד התורה בחלק העיון והסברה ששכל שיוסיפו לחדש הלכות עי" העיון והסברה, הרי הם מקובלים ורצויים ונחשבים כמו עיקר התורה הכתובה עי" משה רבינו ע"ה.

"וידגו לרב בקרב הארץ" (מח. טז)

פשרה של ברכה זו, כותב בספר "פורת יוסף" הוא כך:

מעלה טובה בדגים, שהם פרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם. כנגד זה חסרונם הוא בכך ש"כל הגדול מחבירו בולע את חבירו".

ברכת יעקב היתה איפוא "וידגו לרוב", שיהיו הנערים דומים לדגים רק בדבר אחד - לרוב - במעלה של "פרים ורבים". ולא בדבר האחר

חיים יהודיים בראי פרשת השבוע

במעמד רווי הוד ורגש של אחרית הימים, לקראת קץ ימיו של יעקב אבינו ע"ה, הוא מבקש לגלות לבניו את קץ הגלות: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים". ודרשו רבותינו ז"ל במדרש "ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינוה".

מאז ועד עצם היום הזה, חושבו באופנים רבים הזמן שעתידי להיות כקץ הגלות וכאתחלתא דגאולה, בצפייה הדרוכה לביאת המשיח. המקורות לחישובים אלו היו פסוקי הגלות והגאולה שבתורה, דרשות וגימטריאות שונות, רמזים המובאים בספר הזוהר הקדוש אודות זמן בואו של משיח.

רבים וטובים עסקו במלאכה זו, נתנו רמזים וערכו גימטריאות כדי לדעת אימתי יבוא זמנו של הגואל, מימי רבותינו התנאים דרך חכמי הגאונים ועד לאחרוני האחרונים. ובודאי שמעיניהם הקדושות לא נעלמו אמרות חז"ל שהזהירו על כך "תיפח רוחם של מחשבי קיצים", והדבר החמור מכל הוא שהטילו על העוסקים במלאכת חישוב הקיצין: "רבי יוסי אומר; הנותן את הקץ אין לו חלק לעולם הבא" [מסכת דרך ארץ פי"א].

אנו נמצאים באחרית הימים

הרמב"ן שהקדיש לנושא הגאולה חלק נכבד מעבודת הקודש שלו, מתייחס לתופעה זו, בחיבורו הנקרא "ספר הגאולה", וכך הוא אומר:

"הטעם שאסרו חז"ל לחשב קיצין, לפי שהיו יודעים אריכות הגלות, שתהיה במשך זמן רב, ולא היו רוצים שיתגלה הדבר, פן יהיה רפיון בעם, ותחלש תקותם לגאולה, אבל עכשיו - בטלו טענות אלו שהרי אנו נמצאים באחרית הימים וקרובה הגאולה לבוא..."

הרמב"ן מוסיף עוד וקובע, שעיקר האיסור לחשב את הקץ, נאמר כלפי מי שקובע בצורה פסקנית וודאית שבזמן זה בודאי יבוא המשיח, וכמו שנימקו חז"ל את סבת האיסור: "תיפח עצמן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים, כיון שהגיע הקץ ולא בא, שוב לא יבוא". אבל בדרך שמה ואפשר, ניתן לחשב תאריך מסוים ולצפות ולראות שבוא יבוא בזמן קץ זה.

כבר בגמרא, אנו מוצאים טללי כמיהה למלך המשיח והתייחסות לחישובי הקץ (סנהדרין דף צז:):

"שלח ליה רב חנן בר תחליפא לרב יוסף; מצאתי אדם אחד ובידו מגילה אחת כתובה אשורית ולשון קדש, אמרת לי: זו מניין לך? אמר לי לחיילות של רומי נשכרת, ובין גינזי רומי מצאתיה, וכתוב בה; לאחר ארבעת אלפים ומאתים ותשעים ואחד שנה לבריאתו של עולם, העולם יתום, מהן מלחמות תנינים מהן מלחמות גוג ומגוג ושאר ימות המשיח, ואין הקדוש ברוך הוא מחדש את עולמו אלא לאחר שבעת אלפים שנה".

בתקופה מאוחרת יותר, דרשו רבותינו בעלי התוספות את זמן קץ הגאולה, על הפסוק "והנה תעה בשדה" [בראשית

לז. טז], מובא בפירוש בעלי התוספות: רמז לו 'גבריאל' ליוסף הצדיק נזיר אחיו השבטים, על שלושה קיצי וגמר הגלויות, במלת 'תעה', ת' - ארבע מאות שנים של גלות מצרים, ע' - שבעים שנה של גלות בבל, ה' - רומז לה' אלפים שנה יתגלה משיח...

כדי לחזק את האמונה

בספר "האמונות והדיעות", מחשב רבינו סעדיה גאון את זמן קץ הגאולה על יסוד ה"חזון" שנראה לדניאל הנביא. ולפי חשבוננו עולה שזמן הקץ הוא בשנת ד' אלפים תשכ"ה. ראוי לציין כי המועד הנקוב, היה כבר בחיי חיותו של רב סעדיה גאון בעצמו, והוא ראה בו כמועד אקטואלי לביאת המשיח.

התייחסות מעניינת לדבריו של הרס"ג, שמן הסתם היכו גלים בעולם היהודי בכל קצוי תבל ועוררו סערה גדולה, מציין הרמב"ם ב"אגרת תימן", והוא מודיע קבל עם ועדה: "אנו דנים את רב סעדיה לכף זכות, שחישב את הקץ, לפי שהיו בני דורו מסופקים וחלופים, באמונה בביאת המשיח, על כן גילה את הקץ כדי לחזק את האמונה בביאת הגואל..."

מן הראוי לציין את דבריו של רבי אברהם הלוי בספרו "סוד הגאולה", שאחד החכמים ערך שאלת חלום לדעת אימתי זמן הקץ, ואימתי בן דוד בא, ונענה: "הלא הוא כמוס עמדי!"

רבי אברהם הלוי מספר על כך שהוא ערך שאלת חלום לדעת את זמן הגאולה והקץ, ונענה בחלום הלילה: "מישאל אלצפן וסתר". הרמז היה אפוא ברור: "מי-שאל", "אל-צפן", ו"הסתיר" את הקץ...

הלוואי ולא היה לי בן!

אחד החיבורים בו עסקו מי שחישב את הקץ הוא "נבואת הילד" - נחמן חטופא, שניבא על קץ הגאולה ועל מה שעתידי להיות בסוף הגלות.

המקובל רבי יעקב צמח תלמידו של רבי חיים ויטאל זיע"א, משרטט קווים על פרשיית הנבואה בספרו "נגיד ומצוה".

לאחר חורבן הבית השני, חי בכפר ברעם שבגליל חסיד וקדוש ושמו רבי פנחס, והיתה אשתו עקרה, ולא היה להם זרע אנשים. שנים רבות התפללה האשה והתחננה לזרע של קיימא, ובאחד הימים הפצירה מאוד בבעלה שיעתיר לה' שיפקדו בזרע של קיימא. לתקופת השנה ילדה האשה בן וקראה שמו בישראל "נחמן". והנה בעודנו תינוק גמול חלב, החל נחמן להגות הברות שלמות והיה מדבר בסודות המרכבה...

כאשר שמא זאת אביו רבי פנחס, גער בו והשתיק אותו, ומיד נאלם ונטל ממנו כח הדיבור, וכך נשאר אילם עד הגיעו לי"ב שנים. והיתה אמו בוכה ואומרת: "הלוואי ולא היה לי בן". יום אחד כאשר חזר רבי פנחס מבית המדרש, הפצירה בו מאוד וביקשה ממנו שיחזיר לו את כח הדיבור, ובאם לאו שינטל מן העולם.

והיה רבי פנחס מתאנח, כמה חכם ומשכיל הנער הזה ואין לו אריכות ימים, וישם פיו על פי הנער, ויצוהו וישביעהו שלא ידבר דברים גלויים כי אם בדיבור סתום וחתום, שלא יבינהו אדם.

באותה שעה פתח הנער את פיו ודיבר חמישה "נבואות", באחרונה שבהם הוא התנבא שבקרוב יסתלק מן העולם, ואביו ואמו יקברוהו וכך הוה.